

Fiskur - olja og mentan

Oddagrein

VIT blivu ikki nógv klókari eila rikari við sendingini í sjónvarpinum um vinnumálini. Spurningurin er um ikki hesin formurin fyri journalistiskari valsegning hóskar betur í útvarpsmiðlinum. Tað er líkasum, at tú festir teg meira við persónarnar enn við sjálfvinnuinnihaldið í tí, sum sagt verður, í slíkari sjónvarpsending. At tað eisini eru so nógvir flokkar, sum skulu sleppa frammat ger, at tørført er at fáa nakad veruligt orðaskifti.

ORDASKIFTID um vinnumálini snúdi seg mest um fisk. Og tað er heldur einki skeið í tí. Men tað er líkasum, at vit fáa ikki tað grundleggjandi fram, nevnliga vissionsiónir og ítökilg uppskot til ein heilt nýggjan fiskivinnupolitikk. Vónandi fara vit í sendingini sunnukvöldið, sum snýr seg um mentan, at fáa nokur verulig boð uppá ein ítökilgan mentanarpolitikk. Her kundi føðingardagurin hjá Norðurlandahúsinum í næstum, verið eittkærkomid høvid. Hesin stovnur hevur eftir okkara tykki havt ómetaliga stóran týdning fyri okkum føroyingar, ikki bara fyri at vörðveita og menna okkara egnu mentan, men so sanniliga eisini fyri at lyfta okkum sum fólk uppá á altjóða pallin. Norðurlandahúsið hevur verið við til at víðka hugflog, skapanarevnið og ikki minst skapt stóri vörðing fyri øðrum menniskjum og mentanum.

HVAT orðaskiftinum um vinnumálini viðvíkur, so saknaðu vit boð uppá aðrar vinnuguleikar her á landi enn bert fiskivinnuna. Vit hugsa her m.a. um ta komandi oljuvinnuna. Hon var nærur ikki tikið uppá tungu. Væl vitandi, at tað enn er ov tíðliga at gera sær stórvegis metingar, tí vit vita ikki, um undirgrundin goymir olju og gass, so eiga okkara fólkavaldur og tey, sum stilla upp til val, at leggja sjónarmið fram. Tað er sera umráðandi, at tað ikki bert eru embættismenn og fakfólk, ið sleppa at „eiga“ oljumálið. Tá hugsað verður um, hvussu stóra ávirkan - positiva og negativa - ein oljuvinnur kann fáa fyri okkum øil - er tað sera avgerandi, at vit hava eitt livandi orðaskifti um hesar spurningar. Ein ítökilgur spurningur er m.a., hvussu vit skulu skipa okkum við føroyskum oljufeløgum. Skulu vit hava fleiri privat og eitt alment felag og hvussu ætla vit, at hesi skulu virka innan fyri teir karmar, sum samfelagið ynskir at seta fyri hesa vinnu og annars hugsar sær útbýtið frá hesi vinnu!

OG hvat ætla vit við eitt nú spurninginum um útgerðarhavin. Her er neyðugt longu nú at stinga út í kortið, hvar í landinum hon skal vera. Skal tað vera vinnan sjálfvan - kapitalurin - sum ger av einafærð med alla, hvar henda útgerðarhavin skal vera - ella skal politiski myndugleikin í Føroyum eisini hava eitt orð at siga? Kann tað t.d. hugsast, at útgerðarhavin skal verða tengd saman við spurninginum um livi- og arbeiðsmøguleikarnar uttan fyri miðstadarokid? Ella skal útgerðarhavin liggja, har flestu fasilitetir finnast og har tað tí ikki verður neyðugt við stórum ilögum? Hetta er ein sera sentralur spurningur. Áhugavert verður at vita, hvørja stóðu eitt komandi landsstýri fer at hava til málið. Er tað so, at tann, sum er fyrstur á sjóvarfallinum „fær“ framhjárættin til útgerðarhavinna, ella fara vit at siggja fleiri øki t.d. miðstadarokid kontra Drelnes í kapping við hvørt annað? Hvat vil vinnulivið - hvat vil politiski landsmyndugleikin - tosa tey í heila tikið saman - skulu tey taðella? Landsstýrið fær nógv heimligar spurningar at taka stóðu til og ikki bert rikismálini, soleiðis sum formenninir í javnaðarflokkinum og tí kristiliga flokkinum eisini vóru samdir um á veljarafundi í Vágum í farnu viku. Valið komandi er tí bæði ein spurningur um, hvussu vit loysa millumlandamál og okkara heimligu spurningar.

Sosialurinn

Ópið svar til Ólav Rasmussen

Ólavur Rasmussen, valevni Tjóðveldisflokksins hevur í Sosialinum friggjadagin ein opnan spurning til mín, sum eg hervið vil geva eitt opið svar uppá.

Spurningurin var soljóðandi: »Eru danir, isendingar, tyskarar o.s.fr primitivir, tí at teir hava egna grundlóg?»

Svanð upp á henda spurning kann ikki verða annað enn eitt stutt og greitt: »Nei.»

Men tá hetta er sagt, so lat meg greiða tær og øðrum frá, hvi eg haldi, at nógv av tí, sum kemur frá tjóðveldisfólki í hesum døgum, er primitivt.

Tá ein av stóru ideologum tykkara, nevnliga Finnboi Isaksen í røðu flytur fram, at tað er betur, at verða domdur órættvíst av føroyskum dómara, heldur enn rættvíst av einum donskum dómara, so er hetta eina sera primitiva uppfatan av viðurskiftinum. Í hesum sam-

bandi havi eg nytt orðingina primitiv nationalisma, og tað standi eg fast við, og innast inni veit eg, at tú ert samdur.

Tá onnur tjóðveldisfólk siga, at ein vánalig føroysk lærubók er betur enn ein góð donsk lærubók, so fær tað frá mær og Javnaðarflokkinum sama dóm. Hetta er primitiv hugsan, ella rættari fundamentalistisk.

Tá Ólavur Rasmussen sigur, at eg haldi, at tjóðveldisfólk eru primitiv, tí tey eru so víðgøngi við ríkisrættarligu stóðini við Danmark, so er hetta ikki rætt. Tað er sum so ikki primitivt, men tað er sanniliga ábyrgdaleyst, so leingi ongín av tykkum enn kann standa fram og siga føroyingum sannleikan um tær avleiðingar, tað fær fyrjargandisdagurin hjá hvørjum einstøkum okkara.

Tað er sum at biðja føroysku tjóðina taka loipið frá 5 metur vippuni og sam-

stundis dyla sum mansmorð, um vatn er í hylinum ella ikki. Hetta er ábyrgdaleyst og møguliga eisini primitivt.

Eitt av tykkara nýggju stjórnuskotum Ólavur Waag Høgnesen segði annars í valstríðinum til fólkatingsvalið, at hann fór at koma við uppstillingini av føroysku figgjarlógini eftir loysingina. Hana fekk Føroya fólk heldur ikki. Um tað so var ein nýggj »prikkalóg», so var tað, tað tað var.

Men gakk, deydátøgen, tí tit ræðast sjálvir úrslitið. Tað er eisini primitivt.

At so onkur erligur tjóðveldismaður hevur verið so bersøgin og sagt, at danski skattgjaldarin skal figgja loysingina, tað er ein erligur bóðskapur, men sanniliga ússaligur. Um onkur ST-samtykt skal koma tykkum til hjálpar, er eina ússaligt.

Og genlaga rokniestykkið um mótrökning av flokkinum í skuldini hjá Finnboi

Ísaksyni hongur eftir hansara høvdi saman, tí vit skylda so nógvur pengar. Skyldaðu vit einki, so hevði heldur ikki Finnboi funnið teir visu steinarnar, tí tá hevði hann einki rokniestykki.

Viðvíkjandi okkara uppskoti um eina sjálfstýrslóg, so trúgv eg veruliga, at tað verður hon, sum vit kunna savna ein politiskan meiriluta um, tá valstríðið og valið er farið afturum.

Jú, Ólavur vit eru opnir fyri tí, tú kallar siviliserað samstarv tveitur um flokspolitisk mörk eftir valið. Livst so spyrst.

Jóannes Eidesgaard

Pensjónsviðurskifti

Samhaldsfesti og trygd

Uppskot Javnaðarflokksins um pensjóns eftirlønarskipan er einasta trygd fyri at øll fáa munagóða og tryggja inn-tøku tá tey rökka pensjónsaldri.

Bebharæddir. Frægari kann stóða Fólkaflokksins ikki lysast, tá talan er um samhaldsfasta eftirlønargrunnin.

Júst tí hann er samhaldsfastur - solidariskur - er hann eitt einkar barn Javnaðarflokksins og ein marra Fólkaflokksins. Javnaðarflokkurin vil at øll skulu hava eina tryggja tilveru - eisini eina tryggja pensjóns-tilveru. Tí leggja vit so stóran dent á at styrkja og menna samhaldsfasta.

Pensjónsflekja

Seinnu ári hevur stungið seg upp eitt stóðugt stórt tal av ymsum eftirlønarskipanum. Bankar, sparikassar og tryggingar hava lokandi tilbø. Tey vilja rimuligt hava hendur á pengum, sum kunnu geva partaigarunum so stórt avkast sum gjørligt. Harafurtað hava all fleiri fakfeløg sett á stovn sínar egnu skipanir - annahvørt umsitar av felagnum sjálfum ella av einum penningastovni ella tryggingarfelag.

Royndirnar úr øðrum lönðum - eins og úr Føroyum - eru, at hesar einstak-

lingaskipanir verða so ómetaliga flóttar og dyrar í umsitning, at stórir partur av rentuvinninginum hvørur.

Áhaldandi ójavnir

Men hóast ógrýnnu av skipanum, eru framvegis sera stórir bóllar í samfelagnum, sum einans hava lógarfestu pensjóns skipanir at dúva uppá. Og vandi er fyri, at hesir bóllar ikki orka at trýsta myndugleikarnar so at hesar lógarfestu skipanir verða dagfórðar. Soleiðis er vandi fyri, at ójavnin millum pensjónistar bara verður stóri sum frá líður.

Loys av skatti

Felags fyrj mangar av skipanunum er, at tær ikki skulu tyngja skattin hjá teimum, ið eru á arbeiðsmarknaðinum. Tí verður góðid inn í tær av lønini, meðan fólk forvinnu, penning. Meiningin er so, at uppheiddin skal geva rentu, tí han verður lænt út aftur. Síðan skal uppspararin fáa tað uppsparað og rentuna útgóldna, tá hesin verður pensjónistur.

Men framvegis verður ógvuliga ymist, hvussu stór upphæddin verður. Mong hava ikki ráð at gjalda so nógv inn, sum krevst fyri at fáa eitt rimuligt útgjald nógv ár seinni. Onnur koma ongantíð inn á arbeiðsmark-

aðin og hava als ikki ráð at tekna egnu eftirlønartrygging.

Stærkur og solidariskur

Javnaðarflokkurin setti sær fyrj árum síðan tað mál, at gera eina skipan í Føroyum, sum samstundis loysti allar hesar trupulleikar. Skipanin skuldi ikki tyngja skattin og skipanin skuldi tryggja øll um borgarunum. Stutt sagt: skipanin skuldi verða solidarisk. Úrslitið gjørdist »Hin Samhaldsfasti». Samhaldsfasti er so, at hann ikki er skattafleggjadar, men figgjaður av þortunum á arbeiðsmarknaðinum. Inngjaldið er brotpartur av lønarupphæddini og útgjaldið er javnt fyri øll. Og eftirsum hann fevnir

um øll, krevst ikki stór um-siting at halda skil á, hvussu nógv hvør einstakur nú eigur í uppsparing og rentu. Og sumleiðis tí hann fevnir um øll, verður samhaldsfasti skjótt ein sera sterkur grunnur, sum fær ein alsamt vaksandi part av inntøkum sínum frá útlánsvirsemi - tað vil so aftur siga, at inngjaldsparturin fer at viga stóðugt minni. Einasti »vansi» er, at samhaldsfasti ikki gevur part í bræva á árinum um avkast.

Framtíðar skipan

Fyrst og fremst av politiskari móttøðu, men eisini av búskaparkreppuni, bleiv burðurin ógvuliga tungur, og burðarvektin alt ov litið. % frá hvørjum parti á arbeiðsmarknaðinum er jú ómetaliga lítið. Men bert ein lítil vøkstur í inngjaldinum fer at muna. Tí hevur Javnaðarflokkurin skotið upp at vaksna inngjaldið stígvist, til Samhaldsfasti kann gjalda út eina upphædd, sum í minsta lagi er ájvön við fólkpensjónsupphæddina. Stendur tað til okkara, verður Samhaldsfasti um skamma stund álít hjá føroyskum pensjónistum.

Bergur P. Dam

Valevni Javnaðarflokksins í Suðurtrey moy

Donald Michie og Alan Donaldson frá stóru bretska supplyfriðkuni ASCo hava hugt eftir møguleikum fyrri útgerðarhavni í Føroyum. Mynd Jens K. Vang

Ein útgerðarhavni nóg mikið

-Tað er sera umráðandi, at føroyingar savna virkseini á landi í sambandi við oljuleiting á einum stað. At spjada hetta runt tærir ongum. Tað verður ikki nóg effektivt og kemur at kostar ov nógv siga umboð fyrri stóru bretska fyrirkunna ASCo, sum oljufeløg hava sent til Føroyar fyrri at hyggja eftir umstøðunum til útgerðarhavn.

JAN MÜLLER

Útlendsku oljufeløgini, sum vísa áhuga fyrri føroyska landgrunninum, eru nú so smátt farin at hyggja eftir, hvørji stað í landinum eru best egnuð til útgerðarhavn at hýsa framtíðar oljувirksemi við Føroyar.

Sosialurin skilar, at oljufeløgini fylgja væl við í orðaskiftinum í Føroyum um, hvar føroyingar ætla at leggja útgerðarhavnina ella havnararnar. Feløgini tykjast ikki vilja leggja seg út í, hvat pláss føroyingar vilja peika á, men neyvan er tað sannlíkt, at feløgini fara at brúka fleiri útgerðarhavni. Og helst siggja tey, at plássid, sum verður valt út, er væl egnuð til endamálið.

Tað er eingin loyna, at fleiri føroyskar kommunur vilja hava, at útgerðarhavni skal liggja í teirra øki. Á oljumessum, sum hava verið í útlandinum, hava kommunur sum Tvøroyri, Tórshavn, Klaksvík, Vág, Sørvágur og Skálafjørðurin gjørt eitt stórt PR-arbeiði fyrri júst sær og sínum. Onkur kommuna hevur longu fingið tætt samstarv við útlendsk feløg, sum hava royndir við útgerðarhavni. Eitt nú hevur Tvøroyrar kommuna havt samstarv við danska fyrirkunu um at gera Drelnes til útgerðarhavn.

Hóast tað ikki er váttáð, so hava tíðindi gingið um, at eisini Tórshavnar Kommununa saman við stórfyrirkunnu í kommunu hava arbeitt við eini ætlan at leggja útgerðarhavn á Sundi.

Einn er so eingin avgerð tikið, og landsmyndugleikarnir hava enn ikki sett út í

kortið, hvar útgerðarhavni skal vera - og um hetta í heila tikið skal vera ein politisk avgerð. Tó hava røddir verið frammi um, at ein framtíðar oljuvinna eisini eigur at troyta møguleikarnar, sum eru uttan fyrri meginokið. Alt virkseinið má ikki vera savnað í miðstaðarøkinum.

Nú um dagarnar vitjandi tvey umboð fyrri stóru skotsku oljufyrirkunna ASCo, sum eigur og rekur fleiri útgerðarhavni í Skotlandi og Onglandi umframt at vera við í nógvum øðrum virkseini í oljuvinnum.

Donald Michie, marknaðarstjóri sigur við Sosialin, at teir hava vitjað fleiri pláss í Føroyum fyrri at hyggja nærri eftir umstøðunum. Hugt verður eftir dýpi, at-løgumöguleikum, pláss á landi, infrastrukturi annars og nógvum øðrum umstøðum.

Hann vil ikki peika út nakað ávíst pláss í Føroyum, sum hann heldur vera best egnuð til útgerðarhavn. Tað heldur hann má vera ein avgerð, id føroyingar taka. Hann visir sanitíðis á, at tú sjálvandi kann peika út fleiri hóskandi øki. Tað veldst so bara um, hvat ein politiskt vil við eini útgerðarhavn. Vil tú brúka neyðug pengarnar uppá eina slíka havni, so kann ein eisini siga, at mong øki kunnu brúkast.

-Eg haldi tað hevði verið best fyrri landið at savnað alt virkseini á einum pláss. Verður hetta spjatt til fleiri ymsk pláss, verður tað ikki nóg effektivt, og tað fer ikki at tæna nøkrum sigur Do-

nald Michie, sum ikki dylur fyrri, at teir hava vitjað í Suduroynni, í Havn og á Sundi, í Sørvági, á Skálafjørðinum og í Klaksvík.

Hann vátar, at nakrir av teirra kundum, og tað eru vanligu oljufeløg, hava biðið teir hyggja eftir umstøðunum fyrri útgerðarhavn í Føroyum. Feløgini, sum ynskja at arbeiða við Føroyar, vilja fegin vita, hvussu umstøðurnar í landi eru.

Michie sigur, at tað neyvan verður brúk fyrri meira enn eini útgerðarhavn í Føroyum. Eru fleiri, so verður neyðugt at spjada iløgurnar, og tað fer ikki at gagna heildini. Og hóast útgerðarhavni liggur í einum pláss, so verður eisini brúk fyrri at fáa vörur og tenastur frá nógvum øðrum plássum. Tað er bara her, at alt verður savnað.

-Tað tærir so ikki føroyskum áhugamállum at gera fløgur í fleiri slíkar havni, eins og nordmenn gjørdi á sinni. Teir lata nú fleiri av sínum útgerðarhavnum aftur.

Donald Michie visir á, at í Aberdeen og í Peterhead, eru feløgini, sum brúka útgerðarhavnina. Tað eru tey, sum umhíðja og lata vörur, meðan onnur, eitt nú eitt felag sum ASCo standa á odda fyrri sjálvri havni og facilitetum á landi.

Hetta verður helst eisini mynsturid í Føroyum, har lokalar kreftir koma at standa á odda fyrri sjálvri havni og helst í samstarvi við okkurt útlendskt felag, sum hevur royndir við slíkum virkseini.

Bilpakkvar

4 fólki í bili

Til

Ferðist biliga, Tórshavn - Hanstholm ella hinvegin

Danmarkar

Fráf. Tórshavn 29/5, 5/6, 19/6, 28/8, 4/9, 9/9
Fráf. Hanstholm 25/5, 50/5, 6/6, 15/6, 20/6, 15/8, 22/8, 29/8, 5/9

úr einan*
728,-
fyrri hvønn

Til

Ferðist biliga, Tórshavn - Bergen ella hinvegin

Noregs

úr einan*
440,-
fyrri hvønn

Til

Ferðist biliga, Tórshavn - Lerwick ella hinvegin

Hetlands

úr einan*
360,-
fyrri hvønn

Til

Ferðist biliga, Tórshavn - Seyðisfjørður ella hinvegin

Íslands

Fráf. Tórshavn, 27/5, 5/6, 10/6, 17/6, 24/6, 12/8, 19/8, 26/8, 2/9
Fráf. Seyðisfjørður 4/6, 11/6, 18/6, 25/6, 27/8, 3/9, 8/9

úr einan*
680,-
fyrri hvønn

Til

Ferðist biliga, Tórshavn - Hetland-Skotland ella hinvegin

Skotlands

úr einan*
1.098,-
fyrri hvønn

Ring og hoyr meira!

31 5900

Eysturoyar Javnaðarfelag

Fundur verður fyrri øllum javnaðar-áhugaðum í matarhøllini á Fiskavirking á Tøttum (Nyki) sunnudagin kl. 16.00.

Við á fundinum verður Jóannes Eidesgaard og valevnini í Eysturoy.

Nevndin